

نقش مدیریت شهری در پایداری گردشگری محله (مطالعه موردی: محله تجریش با رویکرد سبز)

ندا باقری

دانشجوی دکتری جغرافیا برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

محمد تقی رضویان^۱

استاد دانشکده علوم زمین دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

جمیله توکلی نیا

دانشیار دانشکده علوم زمین دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۴/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۷/۲۸

چکیده

مدیریت شهری با مشارکت اجتماعات محلی می‌تواند به پایداری گردشگری و توسعه متوازن دست یابد. مدیریت شهری بدون در نظر گرفتن ابعاد پایداری نمی‌تواند موفق عمل نماید مشارکت محلی در گردشگری نقطه عطفی در مدیریت شهری و ساکنان شهر دارد. لذا پژوهشگران و سیاست‌گذاران کشورهای توسعه‌یافته سال‌هاست که تغییر رویکرد در سیستم مدیریت شهری به سمت مدیریت سبز شهری حول دیدگاه انسان‌محور داده‌اند. در این پژوهش از روش اسنادی، میدانی و پیمایشی استفاده شده است. در بخش تحلیل طراحی پرسشنامه پژوهش از نوع روش‌های کیفی استفاده شده است. پرسشنامه تهیه شد، سؤالات کلی و جزئی از پرسش‌کنندگان گروه‌های ساکن، اصناف، گردشگران و مدیران جمع‌آوری و اطلاعات با توجه به فرضیه پژوهش و مفاهیم به کار رفته، متغیرهای مستقل و وابسته را به مؤلفه‌ها و سپس شاخص‌های قابل، اندازه‌گیری تبدیل و نتایج استخراج گردید با توجه به جمعیت محله مورد مطالعه حجم نمونه این پژوهش با ضریب اطمینان ۸۲ درصد ۳۸۰ نفر به دست آمده است. برای سنجش پایایی کار پیمایش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. ابتدا ۲۵ پرسشنامه مورد پیش‌آزمون قرار گرفته و سپس پایایی بین‌گویه‌ها از طریق آلفای کرونباخ مورد آزمون قرار گرفت آلفای به دست آمد ۰/۷۱ است که نشان‌دهنده پایایی خوبی است. در خصوص تحلیل پایداری اجتماعی محله تجریش با توجه به آنالیز داده‌ها می‌توان بیان کرد با وجود قدمت محله تجریش و حس تعلق مکانی و هویت محله شاخص اجتماعی پایداری در محله با امتیاز ۳/۵۳ بیشترین افزایش را نسبت به دیگر شاخص‌ها داشته است و این متأثر از مکان‌هایی است که افراد یک محله را گرد هم جمع می‌نماید. از نظر نقطه ضعف پایداری اجتماعی در محله تجریش شاخص میزان رضایت از زندگی با امتیاز ۲ به دلیل شرایط ناپایدار اقتصادی و معیشتی در کشور و نبود برنامه‌ریزی مناسب برای تمامی گروه‌های سنی از جمله تفریح، سرگرمی و سلامت پایین‌تر از حد مورد نظر است. محله تجریش به دلیل پایداری اجتماعی مناسب در شاخص‌های چون تعلق به مکان و محله توانسته است مشارکت افراد محله را جزو نقاط قوت خود ذخیره نماید و محله به خاطر بافت اقتصادی و تنوع کاربری‌های مختلف اقتصادی نسبت به سایر محله‌ها در منطقه یک از رونق اقتصادی مطلوبی برخوردار است، در تحلیل پایداری ابعاد محیطی و کالبدی محله تجریش از نظر نقاط ضعف، به دلیل عدم آموزش صحیح در مصرف و کنترل منابع انرژی بسیار پایین است. این مشکل به خاطر نداشتن برنامه‌ریزی درست و عدم تناسب در اولویت‌بندی‌های نیازهای شهری در مدیریت شهری است. همچنین به دلیل تراکم زیاد ساختمانی جمعیت در حال زندگی در محله تجریش با توجه به استانداردهای زیست‌محیطی از سرانه فضای سبز کمی برخوردار است و با وجود اینکه منطقه گردشگری از طبیعت بکر و کوهستانی و قدیمی است. ولی به خاطر عدم آگاهی و آموزش توجه به جاذبه‌های زیباشناختی ضعیف است.

واژگان کلیدی: مدیریت شهری، توسعه پایدار، ابعاد پایداری، گردشگری، محله.

مقدمه

مدیریت شهری که یکی از ابعاد مدیریت علمی است شامل فرآیندی است که در سطح شهرهای کوچک و بزرگ فعالیت می‌کند، در مدیریت شهری موفق می‌توان سازمان فراگیر و در برگیرنده اجزای رسمی و غیررسمی مؤثر و کارآمدی دانست که در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی حیات شهر تأثیر دارند و با ماهیت عملکردی در حوزه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا تا به اداره، هدایت، کنترل و توسعه همه جانبه و پایدار شهری می‌پردازد. در بیشتر مواقع نیز مدیریت شهری به عنوان حکومت محلی شناخته می‌شود و شهرداری نام می‌گیرد (Saeidnia, 2004:22)؛ به عبارت دیگر مدیریت شهری یک سازمان گسترده متشکل از عناصر و اجزای رسمی و غیررسمی مربوط و ذی‌ربط در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی حیات شهری با هدف اداره، هدایت و کنترل همه جانبه و پایدار شهر مربوطه است (Lotfi & Aghamiri, 2010:44). در واقع مهم‌ترین دستاورد توسعه شهری بهبود کیفیت زندگی شهروندان است و نقش مدیریت شهری با شاخص‌های عملی و عینی می‌تواند در ارتقاء توسعه محله و مشارکت‌پذیری افراد محله اثرگذار باشد. کلان‌شهر تهران با داشتن محلات شهری گوناگون که هرکدام دارای الگوی هویت بخشی متفاوتی از یکدیگر می‌باشند، دارای محلات قدیمی است، تجریش محله‌ای یا قدمتی تاریخی است و از نظر هویتی و حس تعلق اجتماعی با محلات جدید متفاوت است، در این میان نقش مدیریت شهری برای انسجام و مشارکت مردم محله باید بررسی گردد که چگونه می‌تواند با برنامه‌ریزی و نیازسنجی کیفیت زندگی شهروندان را ارتقاء دهد. متأسفانه به دلیل عدم اجرای درست قوانین، برنامه‌ریزی‌ها حتی غیرکارشناسه هم پیاده‌سازی نمی‌شود. از جمله طرح جامع و تفصیلی را می‌توان بیان کرد که قابلیت اجرایی درست ندارد. ضعف برنامه‌ریزی و سوء مدیریت شهری در پایداری محلات تهران اثر نامطلوبی گذاشته است. در اصل تقویت محلات و مدیریت مناسب در جهت ارتقاء کیفیت زندگی مردم محله در پایداری شهرها نقش اساسی دارد زیرا کوچک‌ترین واحد تقسیمات شهری محله است. محله پایدار دارای اندام‌های مختص خود است و این اندام‌ها باعث تحرک و نشاط و حس تعلق، مشارکت و دل‌بستگی نسبت به محله است. ابعاد پایداری اجتماعی، اقتصادی، مدیریتی و نهادی و زیست‌محیطی که هر کدام دارای شاخص‌های متناسب با ساختار خود می‌باشند.

توسعه شهر تهران و توسعه پایدار هر محله به تناسب جمعیت و کاربردی که دارد تنوع و اشکال توسعه متفاوتی دارد. این پژوهش بر این است که اثر مدیریت شهری را در پایداری محله تجریش بررسی و تحلیل نماید. شهر تهران به عنوان کلان‌شهر و مرکز سیاسی، اداری و اقتصادی ایران در سال‌های بعد از طی شدن صنعت نفت به سرعت شروع به رشد کرد و در این بین درصد بسیاری از جمعیت کشور را به صورت مهاجر به خود اختصاص داد با انباشت سرمایه در تهران مناطق قدیمی و مهم آن از جمله شمیرانات، ری که از قدیمی‌ترین مناطق تهران بود دستخوش تغییرات اساسی شد. تهران همچون سایر کلان‌شهرها با مسائل و مشکلات انباشته شده در یک شهر مواجه گردید ازدحام و ترافیک، گسترش مراکز تجاری در سطح شهر، آلودگی هوا، نبود زیرساخت‌های کافی، عدم اشتغال، گرانی و سودای زمین، کمبود منابع آبی و وابسته به شهرهای اطراف خود، نداشتن درآمد پایدار، نفوذ سایه‌های قدرت و ضعف مدیریت، تهران را به مجموعه‌ای که در حال حاضر می‌بینیم به نمایش گذاشته در این میان محله‌های شهر تهران به واسطه تصمیم‌گیری‌های مدیران شهری دستخوش تغییرات اساسی شدند، تصمیماتی که

هیچ‌گاه افراد خود محله در آن‌ها وصل و دخیل نبودند و تنها سایه‌های قدرت به همراه مدیران شهری و حکومت برای آن‌ها تصمیم گرفتند، لذا یکپارچگی و حس تعلق به محله دچار آسیب شدید گردید. با توجه به مدیریت شهری ناکارآمد نهاد محله دچار تغییرات و آسیب‌های جبران‌ناپذیری شد، اگرچه در طی سال‌های اخیر شهرداری تهران علی‌رغم فروش تراکم و فضاهای عمومی و سبز شهر و عوارض و مالیات نتوانسته بودجه عمرانی و عمومی شهرها را تأمین نماید بحث پایداری در محله‌ها چند سالی است که به طور گسترده در جوامع مطرح است. در این پژوهش به شاخص‌های پایداری در محله می‌پردازیم محله‌ای که حتی تعدادی از شاخص‌ها را بتواند در جهت پایداری پیاده سازد و موردحمایت و مشارکت مردم محله و مدیریت شهری باشد قابل تشویق است؛ بنابراین مفهوم محله پایدار بسیار اثربخش است و به نظر می‌رسد بین مدیریت شهری و پایداری محله‌ای رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۱: کارکردهای محله

کارکرد اجتماعی	ایجاد حس مسئولیت، هویت بخشی و آماده کردن ساکنین برای ورود به جامعه
کارکرد اقتصادی	ایجاد رونق اقتصادی، اشتغال‌زایی و سرمایه‌گذاری و درآمد برای ساکنین محله
کارکرد امنیتی	کنترل رفت آمد و تردد دیگران توسط ساکنین محله و تلاش برای ایجاد امنیت در جهت آرامش در محله
کارکرد تربیتی و فرهنگی	ایجاد مکان‌های آموزشی و تفریحی و آگاهی از تجربیات نسل‌های گذشته و انتقال ارزش‌ها و آداب و رسوم به نسل حاضر
کارکرد کنترل و حفاظتی	با توجه به رابطه مستقیم مردم محله و ایجاد تعامل و مشارکت‌های اجتماعی در جهت هدف مشترک تا حدودی ساکنین محله از بروز ناهنجاری‌ها جلوگیری می‌کنند و افرادی که سعی در ایجاد ناامنی و پایین آوردن شأن محله می‌شوند تحت فشار این کنترل اجتماعی مجبور به اصلاح یا ترک محله می‌شوند.

Source: (Research findings)

جدول ۲: شناخت مفهوم محله بر اساس عناصر و مؤلفه‌های اصلی آن در حوزه‌های علوم مختلف

شهری	محله به عنوان واحد اجتماعی	شهر
علوم اجتماعی	حوزه مسکونی در مقیاس کوچک - روابط میان ساکنان افراد ساکن در یک حوزه مسکونی - کیفیت روابط و تعاملات	حس همبستگی و روابط متقابل بین ساکنین
جغرافیای شهری و اجتماعی	محدوده مشخص و معین در بافت شهر - رویارویی و برخورد چهره به چهره تشریک مساعی برای کاهش مسائل مشترک - هدفمندی سکونت در موقعیت مکانی معین	هویت جمعی و اشتراک اهداف بین ساکنان
برنامه‌ریزی شهری	بخش یا محدوده قابل شناسایی - هویت و موجودیت اقتصادی و اجتماعی پویا توجه به معیارهای کالبدی - محدوده شهری معین - دارا بودن مرکز معین دارا بودن ترکیبی متوازن از فعالیت‌ها - وجود ارتباطات اجتماعی در ظرف مکانی	یکپارچگی فضا و فعالیت در محدوده محله

Source: (Abdollahi & et. al,2010)

رویکرد نظری و مفهومی

مفهوم توسعه: مایکل تودارو معتقد است: توسعه را باید جریان چند بعدی دانست که مستلزم تغییرات اساسی در ساخت اجتماعی، طرز تلقی عامه و نهادهای ملی و نیز تسریع رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه کن کردن فقر مطلق است (Todaro,2003:135). توسعه پایدار: اصطلاح توسعه پایدار برای اولین بار در اواسط دهه ۱۹۷۰ و توسط خانم "باربارا وارد" (Barbara Ward) به کار رفت. "توسعه پایدار" توسعه‌ای است که نیازهای زمان حال را بدون اینکه توانایی نسل‌های آینده را در تأمین نیازهایشان به مخاطره اندازد، فراهم کند (Commission on Environment and Development,1987) از اوایل دهه هشتاد (۱۹۸۰) نظریه توسعه پایدار در سطح بین‌المللی از اهمیت بیشتری برخوردار شده است. یکی از فواید مهم جهانگردی این است که اگر اساس مفهوم پایداری به درستی توسعه یابد، می‌تواند تا حد زیادی به توجیه حفظ منابع طبیعی و فرهنگی یک منطقه در پرداختن هزینه برای حفظ آن کمک کند

(UNWTO, 1999:18) توسعه در اصل باید نشان دهد که مجموعه نظام اجتماعی، هماهنگ با نیازهای متنوع اساسی و خواسته‌های افراد و گروه‌های اجتماعی در داخل نظام، از حالت نامطلوب زندگی خارج شده و به سوی وضع یا حالی از زندگی که از نظر مادی و معنوی بهتر است، سوق می‌یابد (Lahsaizadeh, 2003:9). به طور کلی توسعه‌ای را می‌توان موفق دانست که در آن ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی لحاظ شود و همه شاخص‌های توسعه پایدار از جمله محیط زیست، جمعیت، اقتصاد و فرهنگ و سیاست را در بر بگیرد. توسعه پایدار، به همان میزانی که ابعاد جهانی دارد به همان نحو نیز دارای ابعاد محلی است؛ یعنی در توسعه پایدار یک نوع کنش متقابل بین فرآیندهای محلی (Local) و جهانی (Global) دیده می‌شود (Shakoei, 2005:268). دولت‌ها در واکنش به توسعه پایدار به طور جدی به مشارکت شهروندان احساس نیاز نموده‌اند (Holden, M., et al, 2008. 305-317). توسعه پایدار به معنی توانمندسازی جوامع به سمت افزایش توانمندی‌های اقتصادی، اجتماعی، فن‌آوری و فرهنگی است. (Leman, Edward, 1991) دیدگاه اصلاح شده اولیه به این مسئله تأکید دارد که: برای اینکه توسعه، پایدار باشد باید فاکتورهای اجتماعی و اکولوژی و اقتصادی را در منابع زنده و غیر زنده و فعالیت‌های مختلف (چه استفاده کوتاه مدت و یا بلند مدت) و یا عدم استفاده در نظر داشت (NEP/wwF, IUCNNR, 1980). رشد هوشمند که بر این باور است توسعه می‌تواند به گونه‌ای جذاب‌تر، کم‌هزینه‌تر، کارا تر و همسازتر با محیط زیست باشد (McMahon, Benedict & 2006, p. 11)

پایداری شهری نظریه مفهومی است که توسط خانم مک لارن مطرح شد که بعضی مشخصات کلیدی پایداری شهری که غالباً در ادبیات و اسناد مربوط به این موضوع بیان می‌شوند عبارت‌اند از: برابری نسل‌ها، برابری در حفاظت از منابع طبیعی (و زندگی در چارچوب ظرفیت و تحمل آن)، استفاده حداقل از منابع تجدید نشدنی، بقای اقتصادی و تنوع، جامعه خوداتکا، رفاه فردی و رفع نیازهای اساسی افراد جامعه (Maclaren, 183). شهر پایدار فقط شهر تمیز نیست بلکه همچنین شهری است که انسان می‌تواند در آن درآمدی عادلانه به دست آورد، سرپناه مناسب اختیار کند، احساس راحتی کند و تلاش و وقت خود را وقف حفاظت از شکل شهر نماید. ساخت یک اقتصاد قوی شهری و شهری قابل زندگی از نظر زیست‌محیطی، باید با تلاش‌هایی با هدف حفظ روش‌های اجتماعی موجود و ارائه اشکال نوین اداره شهر و کنترل آن، همگام شود تا همبستگی و انسجام اجتماعی محفوظ بماند (Mukomo: 266) بنابراین شهر پایدار، توسعه و رفاه و ارتقای کیفیت زیست اجتماعی، اقتصادی و محیطی را برای همگان فراهم می‌سازد. با این حال مفهوم شهر پایدار، مفهومی پیچیده است و راه‌های دستیابی به آن ساده و آسان نیست. درک این پیچیدگی و همبستگی متقابل عملکردهای شهری، از عوامل مؤثر در ایجاد شهر پایدار به شمار می‌آیند. بدین ترتیب شهر پایدار، توسعه‌ای منسجم و یکپارچه را در زمینه‌های اقتصادی، اجتماع و زیست‌محیطی می‌طلبد (Taghizadeh, 2000:8)

پایداری زیست‌محیطی: پایداری زیست‌محیطی را می‌توان در تداوم و ارتقای سلامت و کارکردهای اصلی محیط زیستی تعریف نمود. به بیان دیگر، پایداری زیست‌محیطی عبارت است از حفاظت زمین به بهترین شکل برای نسل آینده، با این تعریف که فعالیت انسان تنها زمانی از نظر محیطی پایدار است که بتواند بدون تقلیل منابع طبیعی یا تنزل محیط طبیعی اجرا شود (Ahmadi Nadoshan, 2007)

پایداری اجتماعی: پایداری اجتماعی مسائل مربوط به جمعیت، اشتغال، بهداشت عمومی، تأمین اجتماعی، فقرزدایی، نقش گروه‌های مهم اجتماعی نظیر زنان، جوانان، کودکان، نوجوانان در امور اجتماعی، نقش خانواده، مشارکت مردم در امور مختلف سیاسی، اجتماعی، مسائل خاص نظیر مهاجرین و پناهندگان و اقلیت‌های مذهبی و نژادی، سطح تحصیلات و سواد، آموزش عمومی، حفظ میراث مکتوب و غیر مکتوب فرهنگی را مورد توجه قرار می‌دهد (Maknon & Hoseini, 1996)

پایداری اقتصادی: پایداری در اقتصاد را می‌توان در ایجاد رشد عادلانه و متوازن جامعه انسانی و تضمین بهره‌مندی تک تک انسان‌ها در طول زمان بدون وارد آوردن خدشه به منابع زیستی، طبیعی و فرهنگی تعریف نمود (Jafarian & Abdolhoseinpour, 2007)

شهر یک سیستم پویای پیچیده است که به طور دائمی عوامل متعددی آن را تحت تأثیر قرار می‌دهند به همین خاطر مدیریت‌های شهری هنوز درباره نظریه‌ای که تمام جنبه‌های شهر را تحت پوشش قرار دهد به توافق نرسیده‌اند و هرکدام از نظریه‌ها بخش‌های خاصی از نظام شهری را در بر گرفته‌اند. (Branch, M.C. 1970, foot, D. 1981, Mcloughlin, J. B 1969, Smith, W.F. 1975) مدیریت فرآیند برنامه‌ریزی و ارتقای گروهی از افراد است که با هم و برای اهداف مشخصی کار می‌کنند. (Koontz, H and Weihrich, H. 1990) مدیریت شهری تنها وظیفه سازمان‌های بخش عمومی نیست، بلکه ارتباطات بین عاملان حکومتی و غیر حکومتی را نیز در بر می‌گیرد که با الگوی حکومت متفاوت است (Rakodi, 2001) کیفیت مدیری شهری باید با یک مفهوم‌سازی قوی‌تر ارتقا یابد و ترکیبی از برنامه‌ها و طرح‌های تفصیلی جایگزین طرح‌های اوزالیدی بدون انعطاف شوند (Rakodi, C. 2001, 209-223).

رونالد مک گیل (McGill, 1998, PP. 463-464) بحث در باره مدیریت شهری یکپارچه را از نقل قول ۱۹۷۰ های ویلیامز در دهه درباره طیف بازیگران مطرح در فرایند مدیریت شهری آغاز می‌کند و در انتها به این نتیجه می‌رسد که حکومت محلی یا حکومت شهری به عنوان اجرایی‌ترین سطح حکومت باید نیروی پیشراننده اصلی در مدیریت شهری باشد شایر چیمما هماهنگی افقی بین عوامل و شعب سطوح حکومت محلی (شهرداری) و هماهنگی عمودی بین فعالیت‌های مرتبط چندین سطح حکومت و اداره مرتبط با توسعه شهری با هیچ ساختار و ترتیبات نهادی قابل استفاده جهانشمول برای هماهنگی فعالیت‌های توسعه شهری وجود ندارد به نظر آموست مدیریت شهری مسئولیت حکومت شهرداری و در ارتباط با کلیه ابعاد توسعه شهری است، چه فعالیت‌های بخش خصوصی و چه اقدامات بخش عمومی مدیریت شهری نباید به ارائه خدمات شهری محدود شود. امروزه مدیریت شهری در جهان تحول اساسی یافته است. شهرها مدیریت می‌شوند تا بتوانند رفاه و آسایش ساکنان خود را تأمین کنند. مدیریت شهری دارای تشکیلات وسیعی است و نقش مهمی در موفقیت برنامه‌ها و طرح‌های توسعه شهری و همچنین رفع نیاز جمعیت، جریان عبور و مرور در شهر، رفاه عمومی، مسکن، کاربری زمین، تفریح، فرهنگ، اقتصاد، تأسیسات زیربنایی و امثال آنها بر عهده دارد. (Shieh, 2003: 47) مدیریت شهری به معنای اداره امور شهر به منظور پایداری و رضایت اجتماعات محلی با در نظر گرفتن و تبعیت از سیاست‌های ملی است (Sarafi & et. a, 2010: 117). محله یک منطقه مشخص در درون مرزهای فیزیکی است که در آن مردم بتوانند خانه و فضاهای خصوصی خود را شناسایی کنند (Power; 2005: 5) محله عبارت است از فضایی که در آن بخش مهمی از

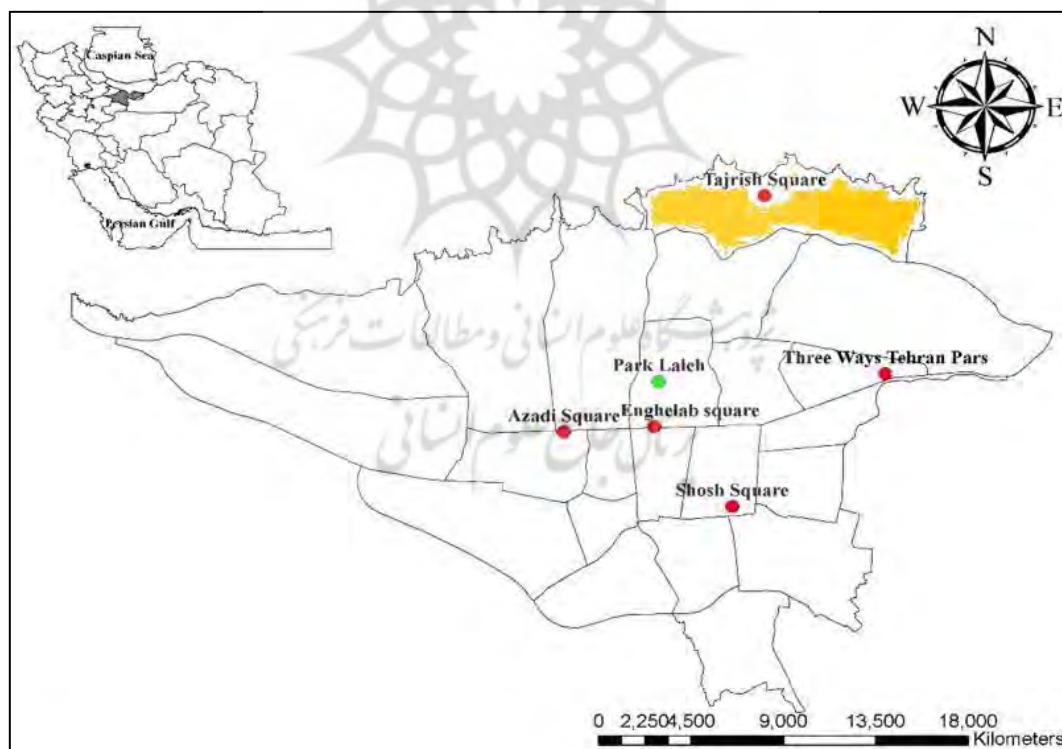
فعالیت‌های کار و فعالیت شهروندان در آن به وقوع می‌پیوندد. محله نهادی است که از طریق آن افراد و موضوعات می‌توانند توانایی برای فعالیت اولیه به وسیله یک تعامل موثر فردی و جمعی را در درون آن و یا از ورای آن به اجرا درآورند (Barton, hugh, 2003). محله بافت و برش تفکیک‌ناپذیر از شهر است، واقعیتی اجتماعی و فیزیکی است که در تمام شهرها وجود دارد. محله با مرز معین و نیز جایگاه هسته‌ای آن در شهر شناخته می‌شود (Mumford, L. 1954). محله یک اجتماع محدود شده از نظر فضایی است که اغلب افراد غیر محلی آن را سریع‌تر از ساکنانش درک می‌کنند (Johnston & et al, 2001). ساخت یک اقتصاد شهری و شهری قابل زندگی از نظر زیست‌محیطی، باید با تلاش‌هایی به هدف حفظ گروه‌های اجتماعی موجود و ارائه اشکال نوین اداره شهر و کنترل آن، دست در دست هم داده تا بتوانند همبستگی و انسجام اجتماعی را حفظ کنند (Mukomo, 1996, p:266). محله‌های شهری به عنوان کوچک‌ترین واحد سازمان فضای شهر، در پایداری شهری نقش اساسی ایفاء می‌کنند، به گونه‌ای که شکل‌گیری هویت محله‌ای، اقتصاد محلی، ایمنی، توسعه فضایی و کالبدی و تحکیم روابط اجتماعی، با پایداری محله‌های شهری ارتباط می‌یابد (Tavakolinia & Ostadi, 1388:29). اما محله‌ها با تحولات مختلفی در طی دوره‌های مختلف مواجه شده‌اند و این تحولات در قالب اقتصاد و نظام اجتماعی سیاسی حاکم بر کشور که نظام و مدیران دولتی با تصمیمات خود ایجاد نموده‌اند تغییر یافته است. به نظر لوفور محله به وسیله نیروی اجتماعی سازمان می‌یابد که به ارائه الگوی شهرمبادرت می‌کند و موجب توسعه آن می‌شود لذا محله یک شکل سازمانی فضا و زمانی شهر است. بین فضا‌های اجتماعی چند گانه و متنوع آن با توجه به نهادها و مراکز فعال حداقل اختلاف وجود دارد. از این رو بین فضای ارضی و فضای اجتماعی آن رابطه دو جانبه برقرار است (Lefebvre, 1993). به نظر مک‌کلند بدون توجه شکل‌گیری از نوع اجتماع و یا ساختار اجتماعی و بررسی سرمایه اجتماعی موجود نمی‌توان شرایط توسعه پایدار اجتماعی در شهر را فراهم نمود (Blokland 2003, p:3). توسعه محله‌ای عبارت‌اند است از فرآیندی مبتنی بر مشارکت داوطلبانه و خودیارانه در میان ساکنان یک محله در جهت بهبود شرایط فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی (chavis & Florin, 1990:18). توسعه محله‌ای، توانایی جوامع کوچک محلی در بهره‌برداری و استفاده از منابع طبیعی و انسانی و حتی اکولوژیکی است به گونه‌ای که همه اعضای اجتماعات محلی در حال حاضر یا در آینده از سطوح مناسبی در بهداشت و سلامتی، زندگی مطلوب، امنیت اقتصادی و یکپارچگی بین محیط زیست و فعالیت‌های انسانی برخوردار گردند (Kline, 1997:4). از دیدگاهی دیگر توسعه محله‌ای می‌تواند به عنوان فرآیندی از کنش‌های متقابل و نیز به عنوان طرح یا برنامه‌ای که منجر به تغییرات یا تحت تاثیر قرار دادن اجتماع از برخی جهات تلقی می‌گردد. (Simpson. 2005:34). به طور کلی ویژگی‌های زیست‌محیطی و اقلیمی، اقتصادی، اجتماعی و... سبب بروز ویژگی‌های منحصر بفردی در شرایط پایداری توسعه محله‌ای می‌گردد (Roseland, Mark, 2000).

با توجه به شکل‌گیری مفهوم توسعه پایدار، صنعت گردشگری نیز همانند سایر صنایع به دنبال الگویی جهت گام برداشتن به سوی پایداری است (Lai and Napal, 2006:54). گردشگری پایدار، برآمده از مفهوم توسعه پایدار، آن دسته از فعالیت‌های گردشگری است که نیاز گردشگران امروز را تأمین می‌کند بدون آنکه امکان تأمین نیاز گردشگران آینده را به مخاطره اندازد (Urry & Larsen, 2011). گردشگری پایدار رویکردی مثبت است که هدفش

کاهش تنش‌های موجود بین عناصر مختلف یک سیستم گردشگری پیچیده است و این سیستم پیچیده شامل صنعت گردشگری، گردشگران و مقصد است. همچنین آنها ادعا می‌کنند که گردشگری پایدار باعث حفظ کیفیت منابع طبیعی و انسانی می‌شود (Bramwell, & Lane, 1993) که بین بازدیدکنندگان، گروه‌های اجتماعی و مکان، ارتباطی منطقی و برابر فراهم می‌کند بدون اینکه به مصرف بیش از حد منابع بینجامد (English Tourism Board, 1991) گردشگری پایدار پیوندی است در وضعیت برآورد پایدار نیازهای اقتصادی و دیگر ابعاد توسعه با وضعیت آینده، به طوری که منابع و مواهب طبیعی با وضعیت اجتماعی و اقتصادی را با چالش مواجه نکند (Curry & Morveanidi, 2000). گردشگری مانند هر موضوع چند بعدی دیگر، یک سیستم است. بنیاد همین خصوصیت، گردشگری نیز عناصر و اجزایی دارد که با ترکیب یکدیگر، یک کلیت را به وجود می‌آورند. فهم هر سیستم به شناختن اجزای سیستم و کلیت آن نیاز دارد. فهم اجزاء تشکیل دهنده توسعه گردشگری، اساس درک برنامه‌ریزی گردشگری را بدنبال خواهد داشت. اجزای سیستم گردشگری شامل انواع جاذبه‌های گردشگری، انواع گردشگران و مردم بومی، تسهیلات و خدمات و تاسیسات زیربنایی و حمل و نقل می‌باشند (Inskip, 1991)

منطقه مورد مطالعه

هزار سال پیش تجریش، طبرشت خوانده می‌شد. مختصات: $20^{\circ}47'35''$ شمالی $51^{\circ}25'43''$ شرقی تجریش نام شهری در کلان‌شهر تهران است که به عنوان یکی از محله‌های شهر تهران هم به شمار می‌آید.

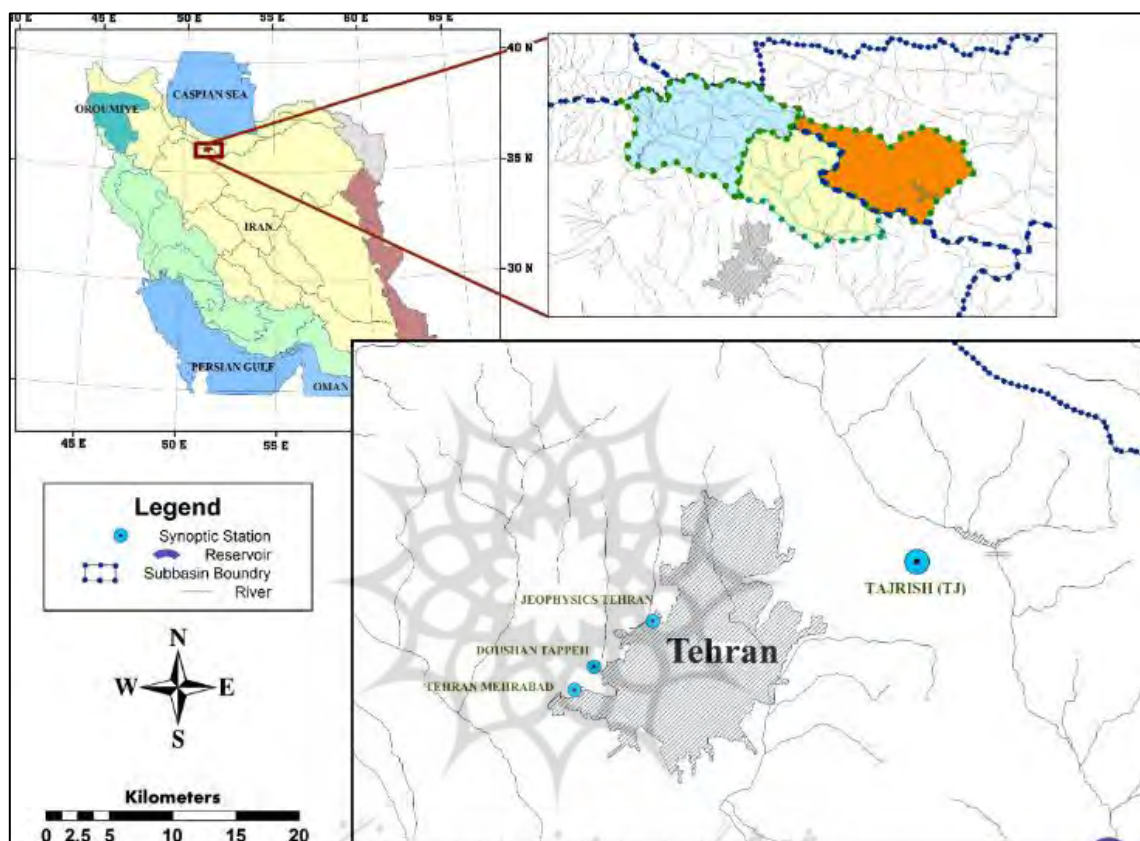

نقشه ۱: موقعیت منطقه تجریش

Source: (<https://www.tums.ac.ir>)

تجریش مرکز شهرستان شمیرانات استان تهران است و در منطقه ۱ شهر تهران واقع شده است میدان تجریش که نقطه پایانی خیابان ولیعصر تهران است یکی از مکان‌های تجاری و شلوغ تهران بشمار می‌رود. بازار قدیمی، تکیه

بزرگ تجریش و امامزاده صالح، کاخ سعدآباد از نقاط دیدنی محله تجریش‌اند. تجریش دارای مراکز خرید و مال‌ها و مراکز تجاری از جمله ارگ، قائم، تندیس، البرز، میری، بعثت و... است. تجریش در دامنه رشته کوه البرز است و میدان تجریش در ارتفاع ۱۶۰۰ متری از سطح دریا قرار دارد. آب و هوای تجریش معتدل و متمایل به سرد است. حداکثر دمای آن در تابستان‌ها ۳۶ درجه و حداقل آن در زمستان‌ها ۲۰- درجه است و میانگین بارش سالانه ۴۳۵/۸ میلیمتر است.

نقشه شماره ۲: موقعیت جغرافیایی تجریش در ایران و استان تهران

Source: (<https://www.tums.ac.ir>)

در شهر تجریش قنات‌های متعددی وجود داشته است و برخی از آنها هنوز هم آبدهی دارد. از جمله قنات امامزاده صالح (مظهر آن در صحن امامزاده)، قنات محمدیه، قنات مقصودبک در کنار رود دربند، قنات سرپل تجریش و قنات کهریز که مظهر آن در تکیه پایین تجریش بوده است. خیابان‌ها و کوچه‌هایی که به میدان تجریش می‌پیوندند به ترتیب ساعتگرد عبارت‌اند از خیابان شهرداری، فناخسرو، جعفری، جلالوند (ارم)، ملکی (سعدآباد)، ولی‌عصر، دربندی (مقصود بیک)، ثقفی خیابان شهرداری بین میدان تجریش و میدان قدس قرار دارد. محله تجریش به دلیل قرار گرفتن در بالادست شهر تهران با توجه به دستیابی این محله به منابع آب، خاک و هوا و وجود مزیت‌های ویژه جهت تعیین شرایط زیست بوم تهران، همجواری آن با کوهستان و موقعیت استقرار کوهستانی با شبکه محورهای شهر تهران و در نتیجه با تمام گستره شهری موقعیت ویژه محیط زیستی و اقلیمی و فضایی در شهر تهران دارند. محله تجریش هم دارای ارتباط فضایی نزدیک با محدوده‌های تفرجگاهی - گردشگری دربند، گلابدره، باغ فردوس و کاخ موزه سعدآباد و ... در شمال تهران قرار دارد. از طرفی با دارا بودن کاربری‌های خدمات شهری چون بازار قدیم

تجربش، امام زاده صالح، سفارتخانه‌های کشور ترکیه، روسیه و آلمان، بیمارستان شهدای تجریش در درون محدوده و مجموعه ورزشی چمران، ساختمان شهرداری منطقه یک در کنار محدوده محله جایگاه ویژه ای در منطقه یک شهر تهران و حتی فرا شهری دارد (Baft Shahr 1384) این محله دارای دو شاخصه بسیار بارز مهم اقتصادی و مذهبی است. امام زاده صالح به عنوان قطب گردشگری مذهبی محله و بازار تجریش به همراه مراکز خرید از بزرگترین بازارهای تهران است.

یافته‌های تحقیق

بررسی وضعیت مدیریت شهری در منطقه یک شهر تهران منطقه یک، به دلیل جذابیت های گوناگون، در سال های اخیر آماج ساخت و سازهای فراوان بوده و هجوم سرمایه گذاران عمده بخش ساختمان به این منطقه، مشکلات فراوانی را برای ساکنان قدیمی شمیران از یک سو و متولیان شهرداری از سوی دیگر به بار آورده است.

از آنجا که بازده سرمایه گذاران بخش ساخت و ساز در این منطقه به مراتب بیشتر و بالاتر بوده رویکرد آنان به منطقه یک روندی جدی و بیشتر از حدود متعارف داشته است.

این واقعیت، باعث بحث ها و جدال های بسیاری در منطقه یک بوده زیرا شهرداری ملزم به اجرای قوانین و آیین نامه های مربوط به گسترش شهر بوده و انبوه سرمایه گذاران بخش ساختمان نیز در موارد بسیار، مایل به نادیده گرفتن مقررات و کسب سود بیشتر بوده‌اند.

با این همه مجموعه شهرداری منطقه یک در گیر و دار تمامی این مشکلات وظایف عمرانی و بهسازی منطقه را دنبال کرده است. برای برنامه ریزی و اجرای طرح های عمرانی هماهنگی، همکاری و همفکری با نهادهای منطقه از جمله فرمانداری، شرکت آب و فاضلاب، آموزش و پرورش، مخابرات، برق و گاز و دیگر ارگان ها در دستور کار منطقه قرار داشته و دارد چرا که این نوع هماهنگی ها که ضرورت کارهای عمرانی است، بسیاری از مشکلات بعدی را از میان بر می دارد و طرح ها را از جامعیت بیشتر برخوردار می سازد.

جلب مشارکت عمومی و برخورداری از دیدگاه های مردم به ویژه متخصصان و صاحب نظران یکی دیگر از محورهای مورد توجه شهرداری منطقه یک بوده است.

مطالعه بنیادی و فراگیر طرح ها پیش از اجرا، از دیگر اقدامات شهرداری منطقه یک به شمار می آید. این ابتکار به منظور جلوگیری از دوباره کاری و مشکلات بعدی بوده و برای تحقق آن، طرح های ارائه شده از سوی مهندسان مشاور، توسط گروه های دیگر مهندسی از بخش های دولتی، خصوصی و دانشگاهی نیز مورد مطالعه و بازبینی دقیق قرار می گیرد و حاصل و دورنمای آن مشخص می شود. توسعه فضای سبز به عنوان یکی از وجوه تمایز منطقه یک با ایجاد بوستان های تازه و هرس نهال و درختان بیشتر همراه با حفظ و رسیدگی به فضای سبز و انبوه درختان موجود، توسعه و ترمیم راه های دسترسی جهت سهولت سفرهای بین شهری و نیز انجام خدمات رفاهی، فرهنگی و ورزشی به منظور پاسخگویی به نیازهای اساسی شهروندان به ویژه نسل جوان از محورهای اصلی برنامه های عمرانی بوده است (سایت شهرداری منطقه یک شهر تهران).

با این وجود، با همه تلاش‌های شهرداری منطقه هنوز هم مسائل و مشکلاتی در مدیریت شهری منطقه یک وجود دارد که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

- عدم تناسب تشکیلات مصوب شهرداری منطقه با نیازهای نوین مدیریت شهری
- وجود نظام مدیریت غیرمشارکتی و متمرکز به عنوان وجه غالب در نظام مدیریت شهری
- نامشخص بودن مرز شمالی منطقه و ایجاد مشکلات بسیار در این زمینه
- وجود مشکلات سازماندهی، تشکیلاتی و هماهنگی شهرداری با سایر عوامل برنامه ریز و دخیل در توسعه شهری

(Mohandesan Moshaver Baft Shahr, 2005:26)

جدول ۳: میزان سرانه در کاربری‌ها در منطقه یک تهران

کاربری اراضی	تعداد	درصد	مساحت	میانگین	سرانه (متر مربع)
اداری	۳۱	۳/۱	۱۳۶۰۷	۴۳۸/۹۳۵	۳/۲
آموزشی	۱۵	۱/۵	۲۴۱۱۷/۵	۱۶۰۷/۸۳	۵/۷
باغات	۱۲	۱/۲	۱۹۳۸۸	۱۶۱۵/۶۷	۴/۶
بهداشتی	۳	۰/۳	۸۲۵/۴	۲۷۵/۱۳۳	۰/۲
تاسیسات شهری	۸	۰/۸	۴۹۴	۶۱/۷۵	۰/۱
تجاری	۱۳۶	۱۳/۶	۲۹۵۴۶/۳	۲۱۷/۲۵۲	۷
تجهیزات شهری	۳	۰/۳	۲۳۸۷/۴	۷۹۵/۸	۰/۶
جهانگردی و پذیرایی	۷	۰/۷	۸۸۲/۷	۱۲۶/۱	۰/۲
حمل و نقل و انبار	۲۹	۲/۹	۹۹۶۷	۳۴۳/۶۹	۲/۴
درمانی و پزشکی	۱	۰/۱	۵۱۱۶۵	۵۱۱۶۵	۱۲/۱
زمین بدون استفاده و بایر	۷	۰/۷	۶۱۶۱/۳	۸۸۰/۱۸۶	۱/۵
صنعتی و کارگاهی	۴	۰/۴	۱۵۷۹/۹	۹۳۴/۹۷۵	۰/۴
فرهنگی	۴	۰/۴	۴۰۲۵/۶	۱۰۰۶/۴	۱
فضای سبز	۵	۰/۵	۱۶۳۷۲/۸	۲۷۴/۵۶	۳/۹
مسکونی	۵۸۴	۵۸/۴	۲۴۳۳۵۳	۴۱۶۷۰/۱	۵۷/۶
مسکونی مختلط	۲۹	۲/۹	۵۶۳۹/۸	۱۹۴/۴۷۶	۱/۲
غیر مسکونی مختلط	۹۳	۹/۳	۲۱۴۵۸/۷	۲۳۰/۷۳۹	۵/۱
مخروبه	۱۸	۱/۸	۷۷۳۷/۸	۴۲۹/۸۷۸	۱/۸
مذهبی	۷	۰/۷	۹۰۲۶/۲	۱۲۸۹/۴۶	۱/۳
ورزشی	۴	۰/۴	۷۲۵/۸	۱۸۱/۴۵	۰/۲

Source: (sanad Rahbordi Mahalat 26gane Mantgheh 1, 2009:11)

با توجه به موضوع پژوهش مهم‌ترین شاخص‌های محله پایدار مورد ارزیابی قرار گرفت و با توجه به نظرسنجی و استخراج اطلاعات از پرسشنامه از ساکنین و کسبه و مدیران شهری رتبه بندی شد و ضریبی برای میزان اثرگذاری آنها در نظر گرفته شد.

جدول ۴: مهم‌ترین شاخص‌های ایجاد شهر پایدار

عامل پایداری	ضریب	عامل پایداری	ضریب
امکانات رفاهی مطلوب	۴	تعاملات اجتماعی محیط زندگی	۳
ثبات سکونت	۲	حفاظت از منابع طبیعی	۳
حس غرور و تعلق	۴	کیفیت‌های محیطی	۳
دسترسی پذیری محلی	۴	امنیت	۳
همسایگی پیاده مدار	۱	مسکن خوب	۳
استفاده از تسهیلات محلی	۵	قلمرو عمومی جذاب	۵
تسهیل فعالیت‌های روزانه	۳	کیفیت مطلوب محیط محلی	۳
مشارکت گروه‌های اجتماعی	۳	در دسترس بودن فضاهای باز	۴

Source: Research findings

جدول ۵: ابعاد اجتماعی پایداری در محله تجریش

شاخصها	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین کل
محله تجریش						
حس تعلق مکانی و هویت محله	۸۴	۹۸	۱۴۳	۳۹	۱۳	۳/۵۳
حس اجتماع	۶۰	۷۲	۱۰۲	۹۱	۵۲	۲/۹۹
امنیت	۶۱	۵۱	۵۱	۸۲	۷۵	۲/۹۶
ایمنی	۲۴	۳۶	۷۲	۱۴۵	۱۰	۲/۱۹
عضویت در نهادهای محله	۶۵	۶۶	۱۱۲	۸۸	۷۵	۲/۹۶
حفظ میراث طبیعی و فرهنگی	۷۲	۱۴۱	۱۲۵	۱۰	۲۹	۳/۴۶
تماس منظم با همسایگان محله	۸۵	۵۵	۹۷	۶۷	۷۳	۳
مشارکت مردم در برنامه‌های آموزشی شورایی	۶۳	۹۹	۱۵۰	۵۳	۱۲	۳/۴۹
مشارکت‌های داوطلبانه	۴۸	۷۲	۲۴	۱۰۳	۱۳۰	۲/۳۶
مشارکت در فعالیتهای مذهبی	۹۸	۶۵	۱۵۰	۵۰	۱۴	۳/۴۹
کمک به دیگران	۵۴	۷۲	۸۲	۷۲	۶۵	۲/۷۰
رضایت از زندگی	۴۸	۱۵۳	۱۴۰	۲۰	۱۴	۲

Source: Research findings

جدول ۶: ابعاد اقتصادی پایداری در محله تجریش

شاخصها	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین کل
محله تجریش						
نرخ اشتغال	۶۰	۷۲	۱۰۲	۹۱	۵۲	۲/۹۹
نرخ بیکاری	۲۴	۴۸	۷۲	۱۰۴	۱۲۹	۲/۳۶
درآمد	۱۲	۲۴	۱۲۰	۶۵	۱۵۶	۲/۳۷
سرمایه گذاری محلی	۳۶	۱۱۲	۱۰۴	۶۳	۲۲	۲/۹۷
اشتغال ساکنان در درون محله	۶۰	۵۰	۱۰۴	۸۷	۷۶	۲/۹۶
کسب و کارهای تعاونی	۱۱	۲۶	۱۱۶	۸۴	۱۴۰	۲/۳۱
تعداد کسب و کارهای سبز	۳	۲۴	۷۰	۱۵۹	۱۲۱	۱/۹۲
مشارکت در امور خیریه	۷۲	۱۴۳	۱۲۳	۱۳	۲۶	۳/۵۴
خرید از مغازه های محله	۹۸	۶۴	۱۵۱	۵۲	۱۲	۳/۴۹
تمایل و استطاعت به ماندن در محله	۸۴	۹۸	۱۴۳	۳۹	۱۳	۳/۵۳

Source: Research findings

جدول ۷: ابعاد مدیریتی پایداری در محله تجریش

شاخصها	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین کل
محله تجریش						
آشنایی با حقوق شهروندی	۱۲	۲۰	۵۲	۱۵۰	۱۴۳	۲
کنترل و نظارت محلی	۱۲	۲۴	۱۲۱	۶۶	۱۵۵	۲/۳۷
تعداد ساکنان فعال در نهادها و سازمانهای محلی	۲۴	۵۰	۷۰	۱۰۳	۱۳۰	۲/۳۶
اعتماد به نهادها	۱۱	۲۵	۱۱۵	۱۳۸	۸۴	۲/۳۱
مشارکت در گروههای مردمی	۷۸	۶۵	۱۶۰	۵۳	۲۱	۳/۲۹
مشارکت در تهیه و تدوین سیاستها و برنامه‌ها	۳۵	۹۰	۱۱۳	۶۱	۶۳	۲/۹۷
مشارکت در انتخابات محلی	۸۴	۹۰	۱۳۸	۴۰	۲۵	۳/۴۶
تحقق پذیری طرحها و پروژه ها	۶	۲۴	۷۱	۱۵۶	۱۲۰	۱/۹۲
دسترسی به اطلاعات و شفافیت	۲	۱۰	۲۲	۱۸۲	۱۶۱	۱/۶۴
همکاری با نهادها و سازمانهای دولتی	۲۰	۳۸	۴۰	۱۴۲	۱۳۵	۲/۱۳

Source: Research findings

جدول ۸: ابعاد محیطی و کالبدی پایداری در محله تجریش

شاخصها		خیلی زیاد/متوسط کم /خیلی میانگین امتیازها/میانگین کل				
		کم				
محله تجریش						
دسترسی به خدمات اساسی در محله	۷۱	۸۴	۱۱۰	۵۹	۳۵	۳/۲۷
استفاده از حمل و نقل پایدار	۵۰	۴۵	۷۴	۸۲	۱۱۰	۲/۶۴
تنوع مسکن و مسکن قابل استطاعت	۲۴	۳۹	۱۱۷	۸۰	۱۰۱	۲/۲۱
زمان کوتاه سفر به محل کار و دسترسی به خدمات ۲۰	۲۰	۶۵	۸۴	۷۴	۱۱۸	۲/۵۷
توجه به محیط زیست	۲۳	۵۰	۸۲	۹۵	۱۱۰	۲/۳۹
توجه به جاذبه های زیبا شناختی	۲۲	۱۱	۴۵	۱۴۲	۱۴۴	۱/۹۱
آلودگی های محیطی	۴۸	۲۲	۷۴	۱۰۳	۱۳۰	۲/۶۳
سرانه فضای سبز	۱	۱۰	۷۶	۱۳۱	۱۴۵	۱/۹۱
مصرف و کنترل منابع و انرژی	۱۵	۱۴	۲۹	۱۴۰	۱۴۵	۱/۸۹
اختلاط کاربری ها	۶۰	۷۲	۱۰۲	۹۲	۵۱	۲/۹۹
دسترسی به فناوریهای ارتباطات و اینترنت	۱۱	۲۰	۶۵	۱۶۵	۱۰۰	۱/۹۵
خانه های خالی و بدون ساکن	۶۰	۵۰	۹۵	۸۰	۷۴	۲/۶۴

Source: Research findings

تحلیل پایداری محله تجریش از نظر قوت

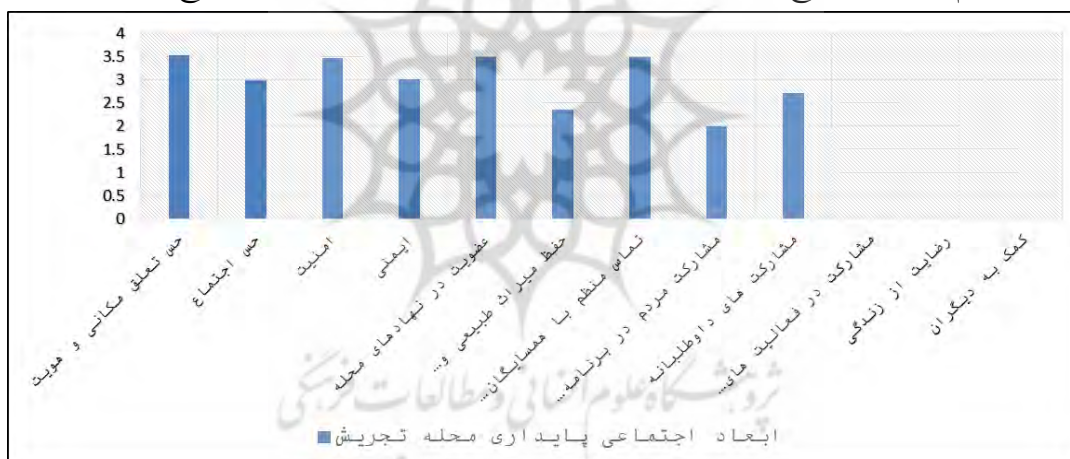
در بعد اجتماعی با میانگین ۲/۹۳ بالاتر از دیگر ابعاد است که شاخص حس تعلق مکانی و هویت محله با میانگین امتیاز ۳/۵۳ و شاخص مشارکت در فعالیت های مذهبی و مشارکت مردم در برنامه های آموزشی شورایی ها با امتیاز ۳/۴۹ و حفظ میراث طبیعی و فرهنگی با امتیاز ۳/۴۹ در محله تجریش نسبت به دیگر شاخص های اجتماعی در سطح بالاتری قرار دارد. حس اجتماع در محله تجریش نیز از با امتیاز ۲/۹۹ از سطح پایداری مطلوبی برخوردار است. از بعد پایداری اقتصادی با میانگین ۲/۸۴ شاخص های مشارکت در امور خیریه با امتیاز ۳/۴ و تمایل و استطاعت به ماندن در محله با امتیاز ۳/۵۳ و خرید از مغازه های محله با امتیاز ۳/۴۹ نسبت به دیگر شاخص های اقتصادی در سطح بالاتری قرار دارد. همچنین نرخ اشتغال با امتیاز ۲/۹۹ در سطح مطلوبی است. در بعد مدیریتی با میانگین ۲/۴۴ و شاخص مشارکت در انتخابات محلی با امتیاز ۳/۴۶ و مشارکت در گروه های مردمی با امتیاز ۳/۲۹ از بالاترین سطح پایداری می باشند. همچنین کنترل و نظارت محلی و تعداد ساکنان فعال در نهادها و سازمان های محلی با امتیاز ۲/۳۷ از سطح مطلوبی برخوردار است. در بعد زیست محیطی و کالبدی با میانگین ۲/۳۹ پایین تر از دیگر ابعاد پایداری است که شاخص دسترسی به خدمات اساسی در محله با امتیاز ۳/۲۷ و اختلاط کاربری ها با امتیاز ۲/۹۹ و استفاده از حمل و نقل پایدار با امتیاز ۲/۶۴ از سطح پایداری مطلوبی برخوردار است و همچنین دسترسی به فناوریهای ارتباطات و اینترنت با امتیاز ۲/۶۳ در حد مطلوبی قرار دارد.

تحلیل پایداری محله تجریش از نظر ضعف

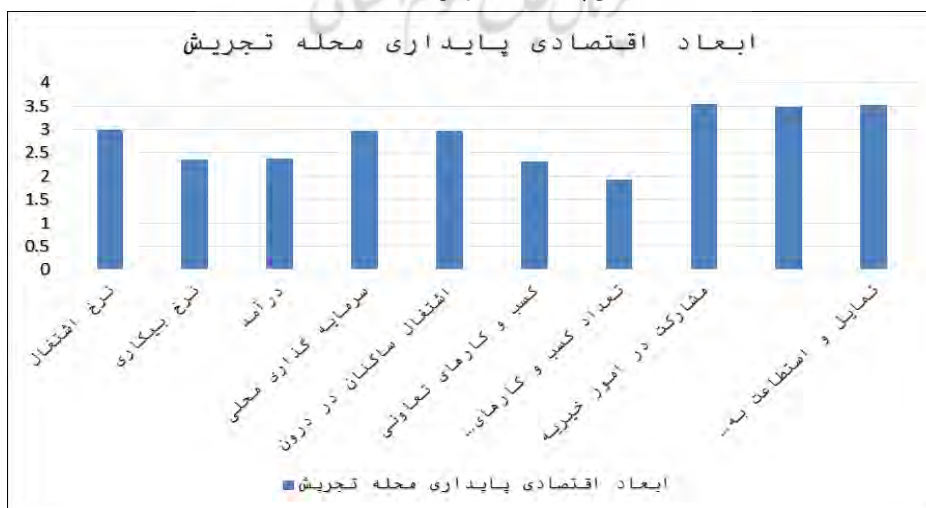
در بعد اجتماعی با میانگین ۲/۹۳ شاخص رضایت از زندگی در محله تجریش با امتیاز ۲ پایین ترین پایداری اجتماعی است. در بعد اقتصادی با میانگین ۲/۸۴ شاخص تعداد کسب و کارهای سبز با امتیاز ۱/۹۲ پایین ترین پایداری اقتصادی است. در بعد مدیریتی با میانگین ۲/۴۴ شاخص دسترسی به اطلاعات و شفافیت با امتیاز ۱/۶۴ پایین ترین پایداری مدیریتی را دارا است و نیز در بعد زیست محیطی و کالبدی با امتیاز میانگین ۲/۳۹ شاخص توجه به جاذبه های زیباشناختی و سرانه فضای سبز پایین ترین پایداری را داراست

بررسی تحلیل نقاط قوت و ضعف پایداری محله تجریش

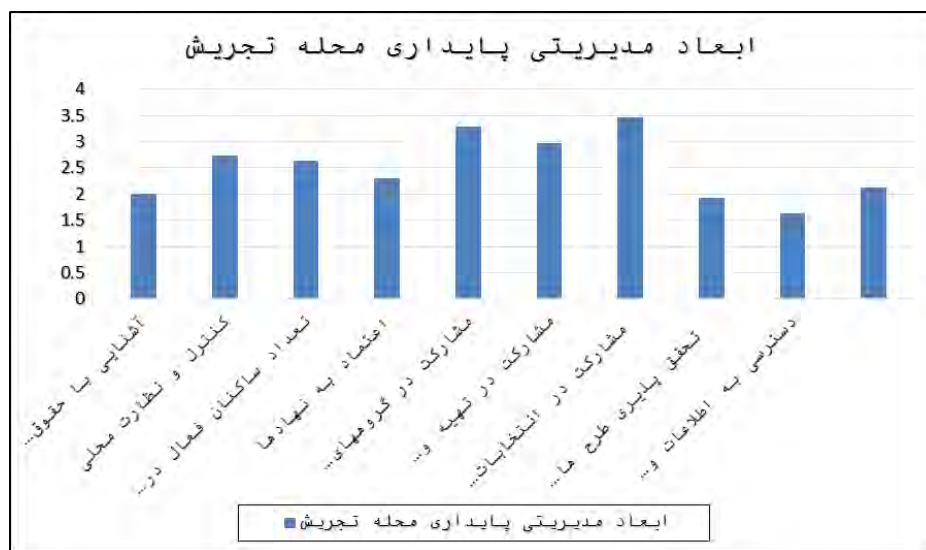
در خصوص تحلیل پایداری اجتماعی محله تجریش از نظر قوت و ضعف با توجه به آنالیز داده‌ها می‌توان بیان کرد با وجود قدمت محله تجریش و حس تعلق مکانی و هویت محله شاخص اجتماعی پایداری در محله را افزایش داده است و این متأثر از مکان‌هایی است که افراد یک محله را دور هم جمع می‌نماید. تکیه مذهبی تجریش و امامزاده صالح و بازار تجریش در این پایداری نقش به‌سزایی را ایفاء می‌کنند. مشارکت در فعالیت‌های مذهبی و مشارکت مردم در برنامه‌های آموزشی، حس اجتماع به خاطر داشتن هدف مشترک و تعامل افراد محله تجریش با یکدیگر از درجه بسیار مطلوبی برخوردار است. از نظر نقطه ضعف پایداری اجتماعی در محله تجریش میزان رضایت از زندگی به دلیل شرایط ناپایدار اقتصادی و معیشتی در کشور و نبود برنامه‌ریزی مناسب برای تمامی گروه‌های سنی از جمله تفریح، سرگرمی و سلامت پایین‌تر از حد مورد نظر است. در خصوص تحلیل اقتصادی محله تجریش از نظر قوت و ضعف با توجه به آنالیز داده‌ها می‌توان بیان کرد که محله تجریش به دلیل پایداری اجتماعی به نسبت مطلوب در تعلق به مکان و محله مشارکت افراد محله در امور خیریه و تمایل به استطاعت به ماندن در محله بسیار بالاست. محله به خاطر بافت اقتصادی و تنوع کاربری‌های مختلف اقتصادی و رونق اقتصادی مطلوبی دارد از نقطه نظر ضعف به دلیل عدم آموزش صحیح و ناآگاهی افراد محله تعداد کسب و کارهای سبز در سطح پایین قرار دارد.

نمودار ۱: ابعاد اجتماعی پایدار محله تجریش (Research findings)

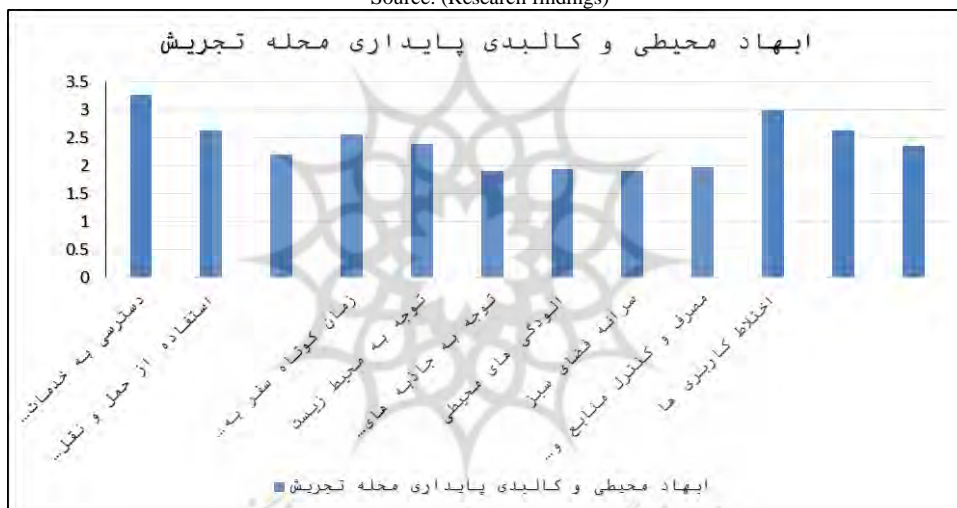

نمودار ۲: ابعاد اقتصادی پایدار محله تجریش (Research findings)

نمودار ۳: ابعاد مدیریتی پایدار محله تجریش

Source: (Research findings)

نمودار ۴: ابعاد محیطی و کالبدی پایدار محله تجریش

Source: (Research findings)

تحلیل علل پایداری محله تجریش از نظر قوت و ضعف

با توجه به آنالیز داده‌ها می‌توان بیان کرد که در تحلیل پایداری اجتماعی در محله تجریش از نظر قوت و ضعف با وجود قدمت تاریخی محله تجریش و حس تعلق مکانی و هویت محله بعد اجتماعی ایداری در محله را افزایش داده است و این متأثر از مکان‌هایی است که افراد یک محله را دور هم می‌نماید، تکیه مذهبی و امامزاده صالح و بازار تجریش در این پایداری نقش به سزایی را ایفا می‌کنند. مشارکت در فعالیت‌های مذهبی و مشارکت مردم در برنامه‌های آموزشی، حس اجتماع به دلیل داشتن هدف مشترک و تعامل افراد محله تجریش با یکدیگر از درجه بسیار مطلوبی برخوردار است. از نظر نقطه ضعف پایداری اجتماعی در محله تجریش میزان رضایت از زندگی به دلیل شرایط ناپایدار اقتصادی و معیشتی و نبود برنامه برای تمامی گروه‌های سنی از جمله تفریح، سرگرمی، سلامت و... برای افراد محله از اعتبار پایینی برخوردار است. در خصوص تحلیل پایداری اقتصادی محله تجریش از نظر قوت و ضعف با توجه به آنالیز داده‌ها می‌توان بیان کرد که محله تجریش به دلیل پایداری اجتماعی مناسب در

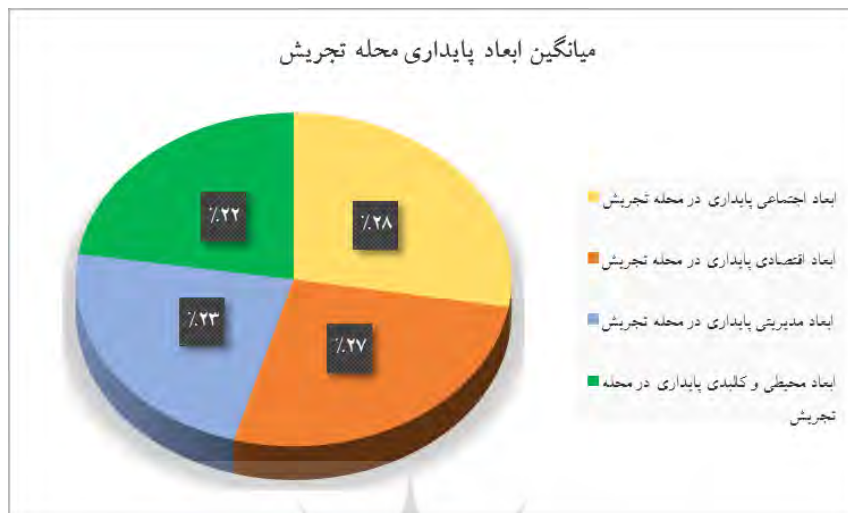
شاخص‌های چون تعلق به مکان و محله توانسته است مشارکت افراد محله را جزو نقاط قوت خود ذخیره نماید و محله به خاطر بافت اقتصادی و تنوع کاربری‌های مختلف اقتصادی نسبت به سایر محله‌ها در منطقه یک از رونق اقتصادی مطلوبی برخوردار است، همچنین با توجه به آنالیز داده‌ها در پرسشنامه یکی از مهم‌ترین نقطه ضعف در محله در خصوص پایداری عدم آموزش صحیح و ناآگاهی مسئولین و افراد محله در ترویج تعداد کسب و کارهای سبز است که با توجه به موقعیت تاریخی و زیست‌محیطی که محله تجریش دارد می‌تواند بسیار حائز اهمیت باشد.

در تحلیل پایداری در بخش مدیریتی و نهادی از نظر قوت با توجه به آنالیزهای داده‌ها از پرسشنامه و مصاحبه می‌توان بیان کرد که محله تجریش به دلیل پایداری اجتماعی و پیوند گروه‌های مردمی مشارکت در انتخابات محلی و مشارکت در گروه‌های مردمی از شاخص امتیاز مناسبی برخوردار است دلیل بالا بودن این شاخص تعامل مکانی افراد محله و همدمی در جهت هدف مشترک است البته این مشارکت مردمی و انسجام مردمی بعد از قطع درخت قدیمی که حول آن جمع می‌شوند و سمبل هویتی بود که افراد محله آن را متعلق به خود میدانستند و در آن مکان با یکدیگر به تبادل افکار می‌پرداختند و این مکان گفتمانی با یک تصمیم و برنامه‌ریزی اشتباه از بین رفت. وجود تکیه مذهبی و امامزاده محلی برای تبادل افکار و مشارکت‌های مدنی شده است، از این رو مردم محله کنترل و نظارت محلی مناسبتری نسبت به سایر محله‌ها دارند. همچنین تحلیل علت ضعف پایداری اجتماعی در محله تجریش متأسفانه در کشور به دلیل ضعف مدیریت در سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف، نبود مدیریت واحد و یکپارچه شهری، مدیریت اطلاعات و نبود اطلاعات به روز و عدم دسترسی به اطلاعات و شفافیت بسیار ضعیف است از این دو آمار و اطلاعات درستی وجود ندارد و این عامل اثر مستقیم بر روی تحقق‌پذیری طرح‌ها و پروژه‌ها دارد؛ زیرا نداشتن مدیریت یکپارچه شهری و اطلاعات کامل و شفاف اجازه عملیاتی شدن مناسب پروژه‌ها و طرح‌ها را نمی‌دهد، البته نبود بودجه کافی و درآمد پایدار مدیریت شهری و مشکلات اقتصادی در این معضل بسیار اهمیت دارد و چه بسا به خاطر نبود اطلاعات دریت بسیاری از این طرح‌ها و پروژه‌ها قابلیت اجرا را ندارد و یا به صلاح برای اجرایی شدن نیست متنها با تصمیم‌گیری غلط و منفعت طلبانه اجرا می‌شود و هزینه سنگین به ساختار اقتصادی و اجتماعی محله تحمیل می‌نماید.

در تحلیل پایداری ابعاد محیطی و کالبدی محله تجریش از نظر قوت با در نظر گرفتن آنالیز داده‌های استخراج شده از پرسشنامه و مصاحبه‌های میدانی و اطلاعات کتابخانه‌ای محله تجریش دارای قدمت تاریخی طولانی است و یکی از قدیمی‌ترین محلات شهر تهران است لذا با این آلترناتیو اثر گذار دارای کاربری‌های مختلف نیز است که از جمله آن به بازار، مجتمع‌های تجاری، اماکن مذهبی، اماکن تفریحی، اماکن درمانی و بهداشتی، اماکن فرهنگی و اجتماعی، اماکن اداری و خدماتی است و دسترسی به خدمات اساسی در محله تجریش و اختلاط کاربری‌ها بسیاری وجود دارد و از این حیث ساکنین محله در آسایش مطلوبی به سر می‌برند وجود کاربری‌های مختلف در مطلوبیت زندگی ساکنین محله اثرگذار بوده است.

در تحلیل پایداری ابعاد محیطی و کالبدی محله تجریش از نظر ضعف، به دلیل عدم آموزش صحیح در مصرف و کنترل منابع انرژی بسیار پایین است. این مشکل به خاطر نداشتن برنامه‌ریزی درست و عدم تناسب در اولویت‌بندی‌های نیازهای شهری در مدیریت شهری است. همچنین به دلیل تراکم زیاد ساختمانی جمعیت در حال

زندگی در محله تجریش با توجه به استانداردهای زیست‌محیطی از سرانه فضای سبز کمی برخوردار است و با وجود اینکه منطقه از طبیعت بکر و کوهستانی و قدیمی است. ولی به خاطر عدم آگاهی و آموزش توجه به جاذبه‌های زیباشناختی ضعیف است.

نمودار ۵: میانگین ابعاد پایداری محله تجریش

Source: (Research findings)

نتیجه‌گیری و دستاورد علمی پژوهشی

هرچند مبحث پایداری به سال‌های قبل از دهه ۱۹۸۰ بر می‌گردد، لیکن معمولاً تحت عناوین مختلف، زمانی با عناوین منفی (مانند اثر مالتوس در اواخر قرن نوزدهم یا کتاب محدودیت‌های رشد) و زمانی با یک تصویر مثبت از آن یاد می‌شود. به طور واقعی توجه جهانی از زمان کمیسیون براتلند که آغازگر بحث بر روی توسعه پایدار بود، بر روی مبحث پایداری معطوف شد. در تعریفی که این کمیسیون از توسعه پایدار مبنی بر نیازهای نسل کنونی بدون به مخاطره افتادن قدرت نسل‌های آینده برای تأمین نیازهای خودشان، به‌دست می‌دهد، پایداری به معنی گذران زندگی و امرارمعاش از «درآمد» و جلوگیری از زوال سرمایه (اعم از سرمایه اقتصادی، اکولوژیکی و اجتماعی) است. مفهوم پایداری یا توسعه پایدار متفاوت از سنجش مصطلح و مرسوم از رفاه اقتصادی است. تمایز اساسی این ایده «اداره معیشت و زندگی از درآمد و نه از سرمایه» یا به عبارتی پایدار ماندن سرمایه است. نمی‌توان تمام درختان جنگل را برید، چوب آن‌ها را برای تأمین هزینه ساخت کارخانه‌های کاغذسازی فروخت و تصور کرد که تغییری در وضعیت سرمایه به‌وجود نیامده است، زیرا کارخانه‌های کاغذسازی به جنگل نیاز دارند. فقدان یک تعریف دقیق از واژه توسعه پایدار دارای مزایا و معایب خاص خود است. امکان دستیابی به یک توافق کلی، رفع دوگانگی بین رشد اقتصادی و حفظ محیط‌زیست و داخل کردن ارزش‌هایی نظیر آزادی، عدالت و تساوی در این بحث، از جمله سودمندی‌های نداشتن تعریف مشخص است. در کنار این سودمندی‌ها، مشکل وجود برداشت‌های متفاوت از یک فرایند (توسعه) یا یک حالت (پایداری) به دلیل وجود مسیرهای مختلفی که اساساً توابعی از گزینه‌های سیاسی در سطوح متفاوت هستند، مطرح می‌شود. مضاف بر اینکه تعاریف متفاوت از پایداری به دلیل اهداف مختلفی است که برای آن‌ها تعیین شده‌است؛ بنابراین هر یک از تعاریف موجود، واجد مفاهیم کاربردی پرسش‌های متفاوت خود هستند. در برخی از منابع واژه پایدار بودن به «حفظ کردن، ادامه دادن حیات و موجودیت، متوقف نشدن و قطع امید

نکردن و امتداد یافتن» معنا شده است. اگر پایداری فقط در چارچوب این معانی به کار برده شود، برای جامعه انسانی کاربردی نخواهد داشت. جامعه انسانی را نمی‌توان در وضعیت یکسانی ثابت نگه داشت، هر چند که می‌بایست این گونه باشد. جامعه انسانی یک نظام سازگار پیچیده‌ای است که درون نظام سازگار پیچیده دیگری - یعنی محیط طبیعی - جای گرفته است که برای حمایت و پشتیبانی بدان وابسته است. این نظام‌ها در تعامل دوجانبه با یکدیگر بوده و در یک مسیر تکامل هماهنگی قرار دارند و هر یک شامل هزاران نظام فرعی‌اند که در تعاملی دوجانبه و هماهنگ باهم رشد می‌کنند؛ بنابراین تغییر و تکامل مداومی در جریان است. علاوه بر آن در صورتی که نظام‌ها بخواهند ماندگار (قدرت مقابله و مواجهه با محیط متغیر) و پایدار بمانند، می‌بایست این توانایی را برای تغییر و تکامل حفظ کنند. با این نگرش هدف پایداری به گونه‌ای دقیق‌تر، به هدفی از توسعه پایدار معنی و تفسیر می‌شود.

با این وجود عبارت توسعه پایدار، خود نوعی پارادوکس است چرا که دو اصل ناسازگار، یعنی «پایداری زیست‌محیطی» و «توسعه اقتصادی» را به یکدیگر پیوند می‌دهد. در واقع کنش میان این دو اصل به دو نوع تفسیر و برداشت از توسعه پایدار منتهی می‌شود: بوم‌محوری که به اکولوژی جهانی اولویت می‌دهد و انسان‌محوری که توجه به رفاه و بهزیستی انسان را مقدم می‌شمرد. دیدگاه بوم‌محور به شناخت محدودیت‌ها در زمینه جمعیت و رشد اقتصادی به‌منظور پایدار کردن و افزایش توان بوم‌سازگان‌های طبیعی منتج می‌شود. فن‌های مربوط به «ظرفیت زیست‌محیطی» نقطه آغازی به این دیدگاه است و نظام برنامه‌ریزی که ظاهراً بر اساس پاسداشت محیط‌زیست عمل می‌کند، به موضوعات زیست‌بوم اولویت می‌دهد. از طرف دیگر، قابل‌قبول‌ترین تعریف توسعه پایدار از نظر بین‌المللی برداشت مردم محوری از آن است: توسعه‌ای که نیازهای نسل حاضر را بدون به مخاطره انداختن توانایی نسل‌های آینده برای تأمین نیازهای خودشان برآورده سازد. در هر صورت اگر مفهوم اصلی پایداری عبارت از پایدار کردن کیفیت زندگی مردم باشد، اهداف اجتماعی و اقتصادی با سهولت بیشتری قابل‌شناسایی خواهد بود. اهداف اجتماعی شامل دستیابی به برابری و حفظ تنوع فرهنگی، ارتقای نقش خانواده، افزایش حس شهروندی، دستیابی به کیفیت مناسب زندگی است. اهداف اقتصادی مشتمل بر اهداف قبلی و هر نوع تغییری در فعالیت‌های اقتصادی خواهد بود که موجب ارتقا و به‌کرد کیفیت زندگی بشود. این موارد شامل ایجاد اقتصاد محلی پایداری است که زندگی مردم را بهتر می‌کند و شرایط کاری را بهبود می‌بخشد. به همین ترتیب اهداف زیست‌محیطی نیازمند ارتقای ظرفیت به‌منظور بهبود بخشی به کیفیت زندگی اجتماعات انسانی هستند. کاهش آلودگی، زندگی سالم را ارتقا می‌دهد و حفظ محیط طبیعی برای همه لذت‌بخش است و به شدت بر کیفیت زندگی می‌افزاید. این بدان معنی است که حتی اگر حفاظت از محیط مفهوم اصلی نباشد، هدف زیست‌محیطی نقش مهمی را در پایدار کردن محیط‌زیست و ارتقای کیفیت زندگی ایفا می‌کند. با چنین رویکردی توسعه پایدار چنین تعریف می‌شود: فرایندی از تغییر که ضمن حفاظت از منابع طبیعی و انسانی مورد نیاز نسل‌های بعدی، کیفیت زندگی مردم را بهبود می‌بخشد. در واقع بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی و پایداری مسئله‌ای است که دولت و نهادهای وابسته به آن بیشترین نقش را ایفا می‌کنند و در واقع پایداری به خصوص در کشورهای سوسیالیستی وابستگی زیادی به دولت و نهادها دارد. هر چند نیاز به پایداری، اصل پذیرفته شده‌ای است لیکن در مورد الزامات آن توافقی وجود ندارد. این بدان علت است که پایداری

هدفی سیاسی همچون مردم‌سالاری است. با این همه عموماً تعدادی از اصول قابل قبول وجود دارد از جمله: اصل عدالت درون نسلی، اصل عدالت اجتماعی، اصل مسئولیت‌پذیری، اصل حقیقت‌عام، اصل مکمل بودن. در تعریف پایداری شهری باید گفت شهر پایدار شهری است که به نحوی برنامه‌ریزی شده باشد که جامعه شهری ساکن در آن قادر باشد بدون تهدید نیازهای نسل‌های آتی، نیازهای جامعه شهری کنونی را برطرف نماید. بدین ترتیب سازمان فضایی شهر به عنوان فضایی مطرح می‌شود که بایستی برای جامعه شهری امکان تحقق شهر پایدار را فراهم آورد. پارادایم پایداری و توسعه پایدار به ویژه در دهه اخیر به محور اصلی مباحث در بسیاری از رشته‌های علمی تبدیل شده‌است. به‌رغم اتفاق نظری که بر روی عناصر اصلی این موضوع وجود دارد لیکن تحلیل وضعیت پایداری از چالش‌های اساسی بحث محسوب می‌شود. با بروز ضایعات زیست‌محیطی و کاهش سطح عمومی زندگی مردم به ویژه در جوامع شهری طی یکی دو دهه گذشته، رویکرد پایداری شهری به‌عنوان موضوع روز دهه آخر قرن بیستم از سوی سازمان ملل متحد مطرح شد و به‌عنوان دستور کار قرن بیست و یکم در سطوح بین‌المللی، ملی، منطقه‌ای و محلی تعیین گردید. به عبارت دیگر با توسعه شهرها و مطرح شدن توسعه پایدار و توجه به اصل پایداری در برنامه‌های توسعه به‌عنوان هدفی کلی مورد تأکید قرار گرفت که نیل به آن برابری درون نسلی و برابری بین نسلی تبیین شده‌است؛ بنابراین هرگونه تمهیدات پایداری جهان در گرو پایداری شهری است. با توجه به بُعد جغرافیایی موضوع که عاملان انسانی در زمینه‌های فیزیکی حرکت می‌کنند و ویژگی‌های این زمینه‌ها با ظرفیت‌های عاملان، هم‌زمان با تعامل عاملان با یکدیگر تعامل می‌کنند؛ بنابراین ناپایداری توسعه جوامع بشری در حوزه جغرافیا در دو قرن اخیر و پیامدهای زیان بار آن که تابعی از متغیرهای جمعیت، سرانه و الگوی مصرف است، رهیافت توسعه پایدار را به‌عنوان مهم‌ترین موضوع دهه آخر قرن بیستم، مطرح می‌سازد. پایداری شهری نیز به‌عنوان شاخه‌ای مهم در این مفهوم، پدیده‌ای با ابعاد گسترده و پیچیده است که در رشد و تکوین شهرها عوامل اقتصادی، اجتماعی، جمعیتی را مورد توجه قرار می‌دهد.

نتایج پژوهش نشان از این دارد که در حال حاضر گردشگری در محله تجریش وجود دارد ولی به دلایلی که عمده آن عدم نگاه مدیریت شهری با رویکردی سبز باشد وجود ندارد. در شهر پایدار استفاده مجدد از زمین، بنا و سایر عناصر با توجه به فضای باز تولید مطرح می‌شود. همچنین در شهر پایدار شبکه حمل و نقل شهری از کیفیت مطلوبی برخوردار است. حمل و نقل فاقد آلاینده‌های بسیاری از هزینه‌های زیست‌محیطی، اجتماعی، اقتصادی و بهداشتی را کم می‌نماید. ویژگی‌های حمل و نقل سبز در شهر پایدار، مدیریت تقاضای سفر، آگهی و مشارکت مردمی، بهبود و اصلاح ساختار شبکه حمل و نقل، نوآوری ابداع وسایل نقلیه که منطبق با استانداردهای محیط زیست از جمله نرژهای تجدیدپذیر و هیبریدی و الکترونیکی باشند. تغییرات مهندسی و برنامه‌ریزی مدیریتی در حمل و نقل پایدار شهری نگاه ویژه‌ای به محیط زیست دارد زیرا با استفاده از انرژی‌های تجدید پذیر می‌توان آلودگی‌های محیطی و تغییرات اقلیمی را بهبود بخشید. با استفاده از این منابع می‌توان محصولات را بازتولید و کمترین تأثیر مخرب را بر روی اکوسیستم شهر ایجاد نمود. همچنین حمل و نقل پایدار شهری از بعد اجتماعی و اقتصادی نیز بسیار حایز اهمیت است زیرا از توزیع عادلانه هزینه‌ها بین گروه‌های مختلف جمعیتی و درآمدی خدمات مقرون به صرفه اقتصادی خواهد بود و در این بین ذینفعان در زندگی شهری مدیریت شهری (شهرداری‌ها)،

ناظران شهری (شورای اسلامی شهر و قانون گذاران، وزارت کشور و مجلس شورای اسلامی و مردم در مقام ذینفع و مطالبه‌گر) از آن به بهترین نحو بهره برداری می نمایند. اجرای محله پایدار در شهرها نیازمند همکاری دولت‌ها و سازمان‌ها و بالاخص مدیریت شهری است در این میان مطالبه مردم و مشارکت مردمی مقدم تر از هر تصمیمی است برنامه ریزان و طراحان شهری بایستی با در نظر گرفتن مسایل اکولوژیک و محیط زیستی نیازهای مردم محله را لحاظ کنند. اداره شهرها در حال حاضر با پیاده‌سازی اندیشه محله‌گرایی پایدار می‌تواند نظم اجتماعی را در چارچوب مناسبات اجتماعی و اقتصادی کنترل و هدایت نماید مشارکت‌های مدنی در سطح محله می‌تواند در پایداری و کیفیت بهتر ساکنین محله اثرگذار باشد زیرا هویت اجتماعی می‌تواند به باز تولید زندگی اجتماعی بیانجامد و نیروی قوی در برابر گرفتن خدمات شهری، خدمات اجتماعی، امکانات زیست‌محیطی، رفاه، امنیت و سکونت و اشتغال در محله ایجاد سازد. یک محله پایدار می‌تواند بازوی قوی و کارآمدی برای مدیریت شهری محسوب گردد و این مهم تنها با مشارکت مردمی تحقق می‌پذیرد. بر این اساس ما در بسیاری از روبه‌ها با یک چالش نظری روبرو هستیم. اگر اقدامات نتواند فرموله شود نمی‌تواند الگوی توسعه پایدار در محله ایجاد کند و از همه مهم‌تر ظرفیت‌سازی در محله هدف است. به عبارتی یک مدل سازمان‌یافته برای ظرفیت‌های توسعه محله باید طراحی کرد تا در آن ذینفعان و ذی‌نفعان و ذی‌مدخلان به تعامل برسند و این میان فرصت‌ها را مدیریت و تبدیل به یک جریان همگرا پایدار نمود. حمایت از جریان‌های نهادسازی از وظیفه‌هایی است که مدیریت شهری با شناسایی فرصت‌ها باید بر عهده بگیرد و همچنین وظیفه تعامل با ذی‌نفعان و ارزیابی نیازهای حاکم بر دارایی‌ها، پیاده‌سازی و ماندگاری، ارزیابی و پایش از عمده مسئولیت‌های مدیران شهری است. آنچه که می‌تواند اصالت و هویت یک شهر را به نمایش بگذارد اصالت و هویت بافت محله است در واقع اصالت همگون‌سازی شهری است که ساکنان با حفاظت از آن به آن معنا می‌دهند. یکی از مهم‌ترین علل مرتبط با مدیریت شهری نظارت کامل بر حمل و نقل پایدار است که این خود شاخص‌هایی را می‌طلبد که عمده آن کاهش مصرف انرژی است. مدیران شهری برای ایجاد پایداری باید راهکاری مناسب برای تشویق مردم به استفاده از حمل و نقل عمومی طراحی کنند. ترویج فرهنگ پیاده روی و استفاده از دوچرخه و با مدیریت شهریه صورت هوشمند کاهش نیاز به سفر را برنامه‌ریزی نمایند. در واقع مدیریت شهری در جهت پایداری محله باید به سمت مدیریت سبز گام بردارد یعنی در ابتدا باید با ایجاد کارگاه‌های آموزشی به آگاه‌سازی و اطلاع رسانی و آموزش عمومی بپردازد و حمایت خود را از نهادسازی در سطح اجتماع محلی تقویت نموده و از این طریق سرمایه‌های اجتماعی در هر محله را فعال و توانمند سازد زیرا محله تنها حاصل ساختمان‌ها و بناهای فیزیکی آن نیست بلکه حاصل روابط افراد و نهادهاست یعنی حاصل مشارکت انسان‌هاست برای رسیدن به کیفیت، مطلوبیت، آرامش و آسایش زندگی که این شاخص‌ها در هر محله‌ای با توجه به اولویت‌ها و نیازهای ساکنین آن تفاوت دارد. لذا شناخت، تشریح، راه حل و اجرای طرح‌ها نیازمند امکان‌سنجی و نیازسنجی مردم محله بدون مشارکت ساکنان محله نتیجه نخواهد داد.

Persian references

Ahmadi Nadoshan, Mojgan, 1386, Ecology ManzarT Avalin Conference Mohandesi Barnameh Rizi va Modiriyat Sistem haye Mohit Zist Tehran, Daneshgah Tehran
Commission on Environment and Development, 1987

- Jafarian, Mazdak va Farid Abdolhoseinpour, 1385, Paydari Shahri BaNegahi be Vijegihaye Shahrhaye Iran, Hamayesh Shahr Bartar, Tarh bartar, Hamedan, Sazman Omran Shahrdari Hamedan
- Lahsaeizadeh, Abdollali, 1382, Jameeh shenasi Toseeh, Entesharat Daneshgah Payam Noor, Tehran
- Lotfi, Sedigheh & Aghamiri, Seyed Reza, 1390, Modiriyat Paydar Shahrha Ba Bahreh giri Az Fanavari haye Novin Etelaati, Entesharat Daneshgah Mazandaran, Mazandaran
- Maknon, Reza & Hosein Bahreyni, 1375, Toseh Shahri Paydar Az Harf ta Amal, Mohit Shenasi, Shomre 27
- Mohandesin Moshaver Baft Shahr, 1386, Tarhe Tafzily Mantaghe 1 Shahr Tehran, Dastgah Bahreh Bardar Moavenat Shahrsazi va memari Shahrdari Tehran
- Saeidnia, Ahmad, 1383, Modiriat Shahri, Ketab Sabz Shahrdari, Jeld 11, Entesharat Sazman Shahrdari Keshvar, Tehran
- Sarafi, Mozafar & Tavakolinya, Jamileh & Aghaei, Adeleh, 1390, Nahiye Mehvari zarorat Ertegha Modiriyat Mahali dar sssshahrdari Tehran, Mantagheh 4, Fasnameh Amayesh Mohit, sal 4, shomareh 12
- Sazman Jahani Jahangardi, (UNWTO) 1379, Barnameh rizi Tourism Dar Sathe Meli va Mantagheei, Tarjomeh Bahram Ranjbaran & Mohammad Zahedi Tchap Aval, Entesharat Daneshgah Esfahan
- Site Shardari Mantaghe 1 Tehran
- Site Wikipedia
- Shakoei, Hosein, 1384. Andisheh haye No dar Falsafeh Ghoghraphia, jeld 2, Gita Shenasi, Tehran
- Taghizadeh, Mohammad, 1380, Toseh Paydar Shahri va Maskan, Fasnameh Maskan Va Enghelab, shomare 95 & 96
- Tavakoliniya, Jamileh & Ostadi sisi Mansour, 1388, Paydari Mahalehaye kalanshahr Tehran ba Takid bar Amalkard Shorayariha, nemone Moredi Mahaleh Evin, Darakeh, Velenjak, Fasnameh Pajohesh Geography Ensani, shomareh 70
- Todaro, Michael, Motarjem Gholam Ali Farjadi, 1382, Toseeh Eghtesad Keshavarzi dar jahan 3, Entesharat Moaseseh Aly Pajohesh dar Barname rizia Toseeh,

Latin references:

- Barton, Hugh, et al (2003); shaping Neighborhoods, New York, spoon press.
- Benedict, M. A., & McMahon, E. T. (2006). Green Infrastructure: Linking Landscape and Communities. Washington, D.C: Island Press.
- Blockland, T., 2003, Urban Bounds, Translated by Lee K, Mitzman, Policy Press Cambridge
- Branch, M. C. (1970) Delusions and delusions of city planning in the United States. Management Science 16(12), B-714-732
- Bramwell, B., & Lane, B., (1993). Sustainable tourism: an evolving global approach. Journal of Sustainable Tourism, 1(1), 1-5.
- Chavis, D.M., & Florin, p (1990), Community Development, Community participation. sa jose, CA: prevention Office, Bureau of Drug Abuse Services.
- Henri, Lefebvre (1993), The Production of SPACE Translated by Donald Nichol Son Smith, Oxford Black well.
- Holden, M., Roseland, M., Ferguson, K., & Perl, A. (2008). Seeking urban sustainability on the world stage. Habitat International, 32, 305-317.
- Inskeep, E. Tourism planning—An integrated and sustainable development approach. New York: John Wiley & Sons, 1991:22.
- Johnston. R.J & et al (2001) -The Dictionary of Human Geography- Blackwell publisher- USA 2001
- Kline, E, (1997) Sustainable community indicator. IN; Roseland; 116- Kretzman, John P., McKnight, John L. (1997) Capacity Inventories: Mobilizing the Community
- Koontz, H. and Wehrich, H. (1990) Essentials of Management. McGraw-Hill Publishing Company, New York.
- Lai, P. and Napal, SKK 200.. Local perspectives of ecotourism development in Tawushan Nature Reserve, Taiwan?. Journal of Tourism Management, Vol.
- Leman, Edward (1991), Sustainable urban Development: Strategic consideration for urban Using-Nation Ekistics, vol. 348-349- p. 216-224.

- Maclaren, V. (2004). Urban Sustainability Reporting The sustainable urban development reader (pp 183): Routledge
- Mc Gill, R. (1998). Integrated Urban planning and governance: Is there a Barcelona model. *International Planning Studies*, 11(1)
- Mukomo, S.I., 1996, On sustainable urban development in Sub-Sahara Africa, *Cities*. 13(4).
- Mukomo, s. (1996) on sustable urban development in sub saharan Africa. *Cities*, 13 (40) p:266
- Mumford, Lewis. (1954). "The neighborhood and the neighborhood unity Yawn Planning Review, Vol. 24, No. 4, 257—270. *The City in History*.
- Power, Anne (2005) Neighborhood Management and The Future of Urban Areas, Center of Analysis of Social Exclusion, London school of Economics
- Rakodi, C. (2001). Forget planning, put politics first? Priorities for urban management in developing countries. *International Journal of Applied Earth Observation and Groin formation*, 3(3), 209–223.
- Rosland, Mark. sustainable community Development Integrating Environmental Economic and social objectives, community Economic Development center. Department of Geography. Simon Fraser university, 2000.
- Simpson, L (2005) Community Informatics and sustainability: Why Social Capital Matters. *Journal of Community Informatics*, Vol (2).
- Todaro, Michael P. (1969). "A Model of Labor Migration and Urban Unemployment in Less Developed Countries", *American Economic Review*,
- Urry, Jhon., and Larsen, J, (2011), *The Tourist Gaze*, 30. London: SAGE. Weaver, David and Oppermann, (2000), *Tourism Management*, Wiley.
- www.takbook.com/content 1980.

Internet resources

<https://www.tums.ac.ir>
<https://www.tums.ac.ir>

